

да різнилась. Найбільша кількість повноцінних насінин спостерігалась у гібрида 'ЄС Конкорд' – 82,9% та 'Моніка 350МВ' – 69,4%. Дещо менша кількість у гібрида 'ЄС Метод' 29,7% та 'ДКС 2960' 19,8%.

Значна кількість дрібного насіння відійшла у гібрида 'ЄС Метод' і становила 36% та 'ДКС 2960' – 26,1%. Дещо менше дрібного насіння відійшло в гібрида 'Моніка 350МВ' – 19,8% та найменша кількість у гібрида 'ЄС Конкорд' – 9,2%.

Після обробки насіння на пневмостолі відсоток відходу битого насіння становив для гібрида 'Моніка' – 3,5%, 'ДКС 2960' – 4,2%, 'ЄС Метод' – 17,2% та 'ЄС Конкорд' – 2,9%.

Найбільша кількість ураженого насіння була в гібрида 'ДКС 2960' і становила 49,6%, а найменша кількість спостерігалась у гібридів 'Моніка 350МВ' і склала 7% та 'ЄС Конкорд' – 4,2%.

Незначна кількість пошкодженого насіння шкідниками спостерігалась у всіх досліджуваних гібридів і варіювалась від 0,1% у гібрида 'ЄС Метод' до 0,8% у гібрида 'ЄС Конкорд'.

За допомогою фотосепаратора відбувається виділення некондиційного насіння за заданими параметрами: не відповідність кольору зернівки, форми та цілісності. У всіх досліджуваних гібридів найбільший відсоток відходу припав на повноцінне насіння і становив для гібриду 'Мо-

ніка 350МВ' – 72,2%, 'ДКС 2960' – 72,6%, 'ЄС Метод' – 66,7% та 'ЄС Конкорд' – 88,4%.

Значний відхід дрібного насіння був у гібрида 'ДКС 2960' – 20,5%, дещо менший відхід у гібридів 'Моніка 350МВ' – 18,9% та 'ЄС Метод' – 14,6%. Найменша кількість відходу дрібного насіння була в насінній масі гібрида 'ЄС Конкорд' – 3,2%.

Відхід битого насіння у досліджуваних гібридів варіювався в межах варіантів від 11,8% (гібрид 'ЄС Метод') до 2,4% (гібрид 'ДКС 2960'). Найменша частка ураженого насіння відмічена у гібрида 'ЄС Конкорд' – 0,9%, тоді як значно вищий показник зафіксовано у гібрида 'ЄС Метод' – 6,9%.

У всіх досліджуваних гібридів відсоток насіння пошкодженого шкідниками суттєво не різнився і знаходився в межах 0,1–0,2%.

Таким чином, негативним аспектом під час спеціальної очистки на пневмостолі та фотосепараторі є видалення разом з дефектними зернами повноцінних насінин. Найбільша кількість відходів повноцінних насінин спостерігалась за очистки на пневмостолі гібридів 'ЄС Конкорд' – 82,9% і 'Моніка 350МВ' – 69,4% та значно менша кількість у гібридів 'ЄС Метод' – 29,7% і 'ДКС 2960' – 19,8%. Частка повноцінного насіння у відходах фотосепаратора становить 67–88% залежно від гібриду та фракції.

УДК 631.53:633.11:631.563

Ящук Н. О., кандидат с.-г. наук, доцент

Сосункевич В. В., Олійник І. А. студенти

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: yazchsuk@gmail.com

ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СПОСОБІВ ЗБЕРІГАННЯ НА ЗМІНУ ПОСІВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Насіння пшениці озимої є ключовим елементом формування врожаю та якості зернової продукції. Його роль визначається не лише як посівного матеріалу, а й як носія спадкової інформації, фізіолого-біохімічних властивостей і потенціалу продуктивності агроценозу. В умовах України підвищення обсягів виробництва високоякісного зерна пшениці озимої значною мірою зумовлюється впровадженням у виробництво сортів із високою зимостійкістю та продуктивністю, які характеризуються збалансованим хімічним складом і здатністю стабільно формувати високі борошномельні та хлібопекарські властивості.

Метою дослідження було встановлення закономірностей зміни посівних показників зерна пшениці озимої сортів 'Мулан', 'Матрікс', 'Колонія', 'Франц', вирощених за ідентичних агротехнологічних умов, залежно від способів зберігання: традиційні складські приміщення (контроль) та полімерні рукави. Експериментальні дослідження виконано у 2024–2025 рр. на базі лабораторій кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б. В. Лесика НУБіП України із засто-

суванням стандартизованих методик оцінювання посівних якостей насіння.

Встановлено, що початкові значення енергії проростання зерна досліджуваних сортів варіювали в межах 87–95%. Упродовж перших трьох місяців зберігання спостерігалася тенденція до підвищення цього показника, більш виражена за умов традиційного зберігання. У період 3–9 місяців енергія проростання залишалася на стабільно високому рівні (94–98%). Після 12 місяців зберігання зафіксовано її зниження на 2–5% порівняно з показниками шостого місяця. За результатами дворічного зберігання найвищі значення енергії проростання відзначено у сорту 'Франц' за умов зберігання в полімерних рукавах (94%). Загалом застосування полімерних рукавів забезпечувало вищі значення досліджуваного показника на 2–6% порівняно з традиційними складськими умовами.

Початкові показники схожості зерна також були високими і становили 99% у сорту 'Колонія', 97% – у сортів 'Матрікс' і 'Франц', та 91% – у сорту 'Мулан'. Упродовж перших шести місяців зберігання відзначено незначне підвищення рівня схожості. Максимальні значення показника за-

фіксовано у сорту 'Колонія' (99–100%). Після 24 місяців зберігання встановлено істотне зниження схожості, найбільш виражене за умов зберігання у звичайних сховищах (до 10% відносно показників дев'ятого місяця). Водночас за зберігання в полімерних рукавах зниження було менш інтенсивним (3–5%), а рівень схожості становив 95–97%.

Узагальнення отриманих результатів свідчить, що максимальні значення енергії пророс-

тання характерні для сорту 'Матрікс' (до 95%), тоді як найвищу схожість відзначено у сорту 'Колонія' (до 99%). Доведено, що високі посівні властивості зерна зберігаються протягом 3–12 місяців з подальшим поступовим їх зниженням. Встановлено, що за тривалого зберігання більш ефективним є використання полімерних рукавів, які забезпечують кращу збереженість посівних показників зерна пшениці озимої.

УДК: 633.1, 633.13

Ящук Т. С., канд. с.-г. наук, с. н. с.

Самець Н. П., наук. співробітник

Грицевич Ю. С., мол. наук. співробітник

Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ Карпатського регіону НААН

*e-mail: nataliyasamets@gmail.com

ЗАЛЕЖНІСТЬ РІВНЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ВІВСА ПОСІВНОГО (ЯРОГО) ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ

Овес посівний (*Avena sativa* L.) – багатоцільова зернова культура, яка вирощується на зерно, корм, фураж і соломі на більш ніж 9 мільйонах гектарів у всьому світі. Головними виробниками і продавцями вівса на зовнішніх ринках останніми роками є країни Європейського Союзу і Канада. Вони виробляють до 70% культури в усьому світі і формують світові закупівельні ціни. За ними слідує: Австралія (8,2%), США (4%), Бразилія (3%), Чилі, Аргентина і Україна.

Урожайність вівса у світі є найвищою в таких країнах (т/га): Ірландія – 8,10; Нідерланди – 5,85; Швейцарія – 5,63; Нова Зеландія – 5,51; Бельгія – 5,23; Люксембург та Чилі – 5,16; Данія – 5,02; Англія – 4,97; Швеція – 4,66; Франція – 4,60. Середня урожайність в Україні складає 2,32 т/га.

Хоча протягом століть овес багато важив у сільському господарстві України, але за останні двадцять років обсяги виробництва мають тенденцію до зниження. Максимальні показники виробництва були зареєстровані в 1994–1995 роках, далі ж – почали значно зменшуватися, як і урожайність. Ціна на овес в Україні стала також величиною непостійною. Провідне місце в галузі зайняло виробництво таких олійних культур, як: соняшник, ріпак і соя. Максимальні площі під вівсом спостерігаються в західних і північних регіонах, серед яких: Чернігів, Житомир, Львів, Волинь, Рівне. У цих областях зосереджено до 65% виробництва всього вівса в Україні.

Велика частина українського вівса надходить на світовий ринок у вигляді продуктів переробки зернових злаків. Більшість цього товару закуповують країни Північної Америки, Азії та ЄС. Експорт готової продукції з вівса та посівного матеріалу є доволі перспективним напрямом у майбутньому. Лишається відкритим питання: як же надалі зміниться ціна на український овес? Як вищезазначено, рентабельність виробництва вівса поступається олійним культурам, але все-таки вирощування володіє великим потенціалом розвитку. При цьому не варто ігнорувати оптимізацію: впровадження інновацій, кращих

сортів посівного матеріалу, вдосконалення технологій культивування. Безсумнівно, невдовзі овес стане перспективною культурою, адже його важливу роль в раціональному харчуванні та сприянні здоровому способу життя важко не помітити.

Сорти вівса різного регіонального походження різняться щодо морфологічних ознак та особливостей формування урожайності та якості зерна, що обумовлює потребу додаткових досліджень щодо специфічності росту та розвитку рослин вівса в різних зонах його вирощування.

Так, до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні станом на 20.01.2026 р. внесено 37 сортів вівса посівного, з них 3 сорти – вівса голозерного, які рекомендовано для вирощування в Лісостеповій, Степовій та Поліській, зонах України. Овес посівний (ярий) представлений сортами української селекції (26), німецької (3), канадської (2), французької (1), чеської (1) та польської (1).

Дослідження з оцінки впливу ґрунтово-кліматичних умов на ряд сортів вівса посівного (ярого) вивчали у 2024–2025 роках у Тернопільській державній сільськогосподарській дослідній станції ІСГ Карпатського регіону НААН. Основний критерій оцінки – показники продуктивності. Для дослідження були вибрані сорти лише вітчизняної селекції. Вивчали шість районованих для зони Західного Лісостепу сортів вівса посівного. Сорти: 'Малахіт' і 'Стерно' – ДУ Інституту зернових культур НААН України; сорт 'Авголь' – Інституту землеробства і тваринництва західного регіону Української академії аграрних наук; 'Амар', 'Андрій', 'Артур' – Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН України.

Ґрунти дослідної ділянки – чорноземи глибокі малогумусні середньосуглинкового механічного складу. Вміст гумусу становив 3,52%, гідролітична кислотність – 2,21 мг екв./100 г сухого ґрунту. На дослідних полях характерна низька забезпеченість ґрунту лужногідролізованим азотом, підвищена забезпеченість фосфором та калієм.